

Miljø- og Fødevareministeriet
Fødevarestyrelsen

Vejledning til velfærdskontrol i besætninger med gæs og ænder (slagtefjerkræ)

Revideret maj 2015

Kolofon

Vejledning til velfærdskontrol i besætninger med slagtefjerkræ (gæs og ænder)

Denne vejledning er udarbejdet af Fødevarestyrelsen i 2016

© Miljø- og Fødevareministeriet

Fødevarestyrelsen
Stationsparken 31-33
2600 Glostrup
Tlf.: +45 7227 6900
Fax: +45 7227 6501
E-mail: fvst@fvst.dk
Websted: <http://www.foedevarestyrelsen.dk>

ISBN 978-87-7120-087-4

*

Indholdsfortegnelse

1. Indledning	2
2. Formål	2
3. Retsgrundlag	2
3.1. Overtrædelsers karakter (alvorsgrad)	2
4. Almindelige bestemmelser	3
4.1. Forberedelse af kontrolbesøget	3
4.2. Kontrolbesøget	3
4.3. Adgang til besætningen	4
5. Generelt om produktionen	5
6. Fortolkning af love og bekendtgørelser samt bemærkninger hertil	5
6.1. Tvangsfodring	5
6.2. Registrering	5
7. Orienterende baggrundsinformation	6
7.1. Forebyggende foranstaltninger mod aviær influenza:	6
7.2. Overvågning for aviær influenza.....	6
7.3. Salmonellakontrol.....	6

---

1. Indledning

Denne vejledning er skrevet til Fødevarestyrelsens tilsynsførende (dyrlæger og teknikere), der udfører kontrol med dyrevelfærd. Hvis kontrollen udføres af en tekniker, og denne konstaterer overtrædelser af veterinærfaglig karakter, skal en dyrlæge tilkaldes.

2. Formål

Formålet med kontrollen er at kontrollere velfærd i besætninger med gæs og ænder (slagtefjerkræ), herunder at sikre at gæs og ænder passes, tilses, huses, fodres og vandes velfærdsmæssigt forsvarligt, og at retsgrundlaget på området overholdes.

Justitsministeriets har i 2011 udstedt en lov og en bekendtgørelse om slagtekalkuner. Der er derfor udarbejdet en særskilt vejledning for kontrol af slagtekalkuner, og nærværende vejledning finder kun anvendelse på besætninger med landbrugsmæssigt opdræt af gæs og ænder med henblik på slagning.

3. Retsgrundlag

- Dyreværnsloven¹
- Bekendtgørelse om mindstekrav til beskyttelse af landbrugsdyr²
- Bekendtgørelse om slagting og aflivning af dyr³
- Aflivningsforordningen⁴

Reglerne kan findes på Fødevarestyrelsens hjemmeside www.fvst.dk samt på Retsinformation www.retsinfo.dk

Der henvises tillige til: [Fødevarestyrelsens generelle kontrolvejledning](#) (herefter benævnt Kontrolvejledningen).

3.1. Overtrædelsers karakter (alvorsgrad)

I vurderingen af alvoren af overtrædelser af dyreværnslovens bestemmelser sondres der jf. §§ 28 og 29 i dyreværnsloven, jf. § 1, imellem følgende:

- **Væsentlig ulempe** er forhold, der ikke kan betegnes som uforsvarlige, men som er til ulempe for dyrenes velfærd.
- **Uforsvarlig behandling** af dyr.
- **Grovere uforsvarlig behandling** af dyr.

---

¹ Lovbekendtgørelse nr. 1150 af 12. september 2015, Dyreværnsloven

² Bekendtgørelse nr. 707 af 18. juli 2000 om mindstekrav til beskyttelse af landbrugsdyr

³ Bekendtgørelse nr. 135 af 14. februar 2014 om slagting og aflivning af dyr

⁴ Forordning (EF) Nr. 1099/2009 af 24. september 2009 om beskyttelse af dyr på aflivningstidspunktet

- **Mishandling** er endnu alvorligere end ”grovere uforsvarlig behandling”.

Før evt. sanktionering vedrørende syge eller tilskadekomne dyr skal en dyrlæge foretage en veterinærfaglig vurdering.

4. Almindelige bestemmelser

Vejledningen er en beskrivelse af, hvordan kontrollen med dyrevelfærd i besætninger med gæs og ænder skal gennemføres, men indeholder ikke en udtømmende beskrivelse af reglerne på området. Før kontrollen påbegyndes, er det derfor nødvendigt nøje at gennemgå regelgrundlaget.

Ved tilrettelæggelsen af kontrol i en besætning skal kontrolløren være opmærksom på, om besætningen er udtaget til anden kontrol. Hvis dette er tilfældet, skal der så vidt muligt gennemføres kontrol af alle regelsæt eller ordninger ved ét og samme kontrolbesøg.

4.1. Forberedelse af kontrolbesøget

Besøget forberedes med opslag i relevante databaser for information om besætningens status og information om tidligere besøg og/eller sanktioner fra tidligere besøg eller fra slagterier i forhold til dyr fra besætningen. Her kan med fordel benyttes [tilsynsforberedelsen](#) vedr. antal dyr og deres sundhedsstatus. Samt [besøgsforberedelsen](#) vedr. tidligere sanktioner.

Opmærksomheden henledes på, at enkelte besætninger kan være ophørt eller have fået ny ejer siden udpegningen.

Såfremt der besøges flere fjerkræbesætninger på samme dag, skal rækkefølgen af besøgene nøje overvejes af hensyn til forebyggelse af smittespredning (avlsvirksomheder før slagtedyr, unge dyr før ældre dyr osv.)

4.2. Kontrolbesøget

Besøget foretages som udgangspunkt uanmeldt. Oftest vil der være personale tilstede, så kontrolbesøget kan gennemføres, også selv om den besætningsansvarlige ikke er til stede. Mere principielle spørgsmål til produktionen kan så stilles senere, evt. pr. telefon. Det vigtigste er, at kontrolbesøget bliver gennemgået på besøgsdagen, når en myndig person træffes på stedet.

Hvis der aflægges mere end to forgæves besøg, kan besøget varsles, men kontrollen skal i så fald gennemføres inden for 48 timer efter, at den er varslet.

Der skal medbringes følgende:

- Lovgivning (love og bekendtgørelser)
- Retssikkerhedsblanket (udleveres ved ankomst)

-
- Tjekliste
  - Kontrolrapport
  - Overtrækstøj og engangstøvleovertræk (i nogle besætninger benyttes besætningens eget tøj/fodtøj)

Alle staldafsnit besigtiges, men ikke i alle tilfælde ved kontrol af samtlige dyr. Der skal ske en helhedsvurdering af besætningen, dvs. rent praktisk går man gennem besætningen og udvælger stikprøvevis f.eks. de dyr, man vil kigge nærmere på. Er der forhold, der bør ses nærmere på, kan man udvide kontrollen til alle dyr. Udegående dyr skal også kontrolleres. Hvis der er flere flokke langt væk i en i øvrigt veldreven og uproblematisk besætning, er det ikke obligatorisk at se samtlige flokke. Staldforholdene skal inspiceres, også selvom dyrene evt. er ude.

Det er ikke nødvendigt at se alle dyr stående eller i bevægelse, men hvis dyr udviser afvigende adfærd, skal de tilses nøjere. hold dokumenteres, og at det af bemærkninger på kontrolrapporten nøje fremgår, hvad der er observeret, og hvilke staldafsnit etc. der er gennemgået under besøget. Ved brug af tjeklistens forside kan man danne sig et overblik over forholdene i besætningen, og kun i tilfælde, hvor der ses tegn på overtrædelser, går man i detaljen med de enkelte tjeklistepunkter.

Det er hensigtsmæssigt at danne sig et overblik over forholdene i besætningen, inden eventuelle fejl og mangler påpeges, for at opretholde en god dialog under kontrolbesøget. Med hensyn til sanktionering henvises til Kontrolvejledningen.

Optegnelser over døde dyr og medicinsk behandling kontrolleres typisk ved besøgets afslutning. Endvidere skal korrekt aflivning om muligt (og hvis det er relevant) kontrolleres i forbindelse med afslutning af besøget.

Kontrolbesøget dokumenteres i DIKO, kontrolrapport udskrives herfra, og besøget afsluttes med udlevering af kontrolrapporten til den ansvarlige for besætningen eller dennes repræsentant. Dokumentation af kontrollen skal ske efter gældende vejledning, herunder bilag 11 C i [Kontrolvejledningen](#) om dokumentation af kontrol på veterinærområdet. Det skal af dokumentationen fremgå, hvad der er observeret og gennemgået under besøget. Se endvidere [vejledning om registrering i DIKO](#) for udfyldelse af specifikke felter.

4.3. Adgang til besætningen

Ved ankomst til besætningen iklæder man sig overtrækstøj/støvleovertræk, inden man bevæger sig ind blandt dyrene. I stalde med indegående fjerkræ vil der ofte være et forrum delt i uren og ren zone, hvor den rene zone er tættest på dyrene. Man foretager håndvask og iklæder sig derefter besætningens tøj/fodtøj (eller medbragt overtræktøj/støvleovertræk) inden adgang til ren zone. Husk ikke at betræde riste mellem uren og ren zone med udendørs-fodtøj eller staldfodtøj.

Såfremt der i besætningen føres protokol over besøgende, indskrives kontrollanten sig heri.

5. Generelt om produktionen

I Danmark er der en relativt beskedent produktion af slagteænder. Den erhvervsmæssige andeproduktion omfatter kun pekingænder, og der er således ikke noget erhvervsmæssigt opdræt af moskusænder. Størstedelen af produktionen af ænder sorteres under Dansk And, som er en sammenslutning af 6 danske andeproducenter.

Dansk And har udarbejdet egne standarder for hold af slagteænder.

Der opereres normalt med belægningsgrader på omkring 20 kg/m².

Produktionen af gæs i Danmark er meget beskedent og sker fortrinsvis på små fritidsbrug.

6. Fortolkning af love og bekendtgørelser samt bemærkninger hertil

I de følgende afsnit vil udvalgte emneområder og tilhørende regler, som erfaringsmæssigt giver fortolkningsproblemer, blive gennemgået. De beskrevne forhold og vurderingen heraf er ikke en udtømmende beskrivelse af forhold i besætninger med æglæggende høner, men eksempler på forhold og vurderinger. Vurderingen af de under et kontrolbesøg konstaterede forhold beror på en konkret faglig vurdering i hvert enkelt tilfælde. Det bemærkes, at der er tale om Fødevarestyrelsens fortolkninger, og at den endelige afgørelse henhører under domstolene.

6.1. Tvangsfodring

I visse andre europæiske lande tvangsfodres gæs og ænder med henblik på produktion af foie gras. EU's regelsæt om dyrevelfærd indeholder ikke et forbud mod tvangsfodring og derfor heller ikke noget forbud med produktion af foie gras. Ligeledes kan Danmark ikke inden for EU-reglerne forbyde indførsel eller salg af foie gras.

I Danmark er det ifølge Dyreværnslovens § 5 forbudt at tvangsfodre dyr, medmindre det er påkrævet for at behandle dyret mod sygdom. Produktion af foie gras kan derfor ikke ske lovligt i Danmark.

6.2. Registrering

Den daglige dødelighed blandt dyrene samt medicinsk behandling skal kontrolleres i besætningsjournalen.

Læs mere om registrering i Kontrolvejledningen.

---

7. Orienterende baggrundsinformation

7.1. Forebyggende foranstaltninger mod aviær influenza:

- Ved opdræt eller hold af gæs eller ænder skal sådanne dyr holdes fysisk adskilt fra andet fjerkræ og andre fugle i fangenskab.
- Fjerkræ og andre fugle i fangenskab skal fodres og vandes indendørs eller under fast tag, der sikrer, at vilde fugle ikke kommer i kontakt med foder og vand, som er tiltænkt det pågældende fjerkræ. Bestemmelsen gælder dog ikke fodring med frisk grønt.
- Fjerkræ og andre fugle i fangenskab må ikke vandes med vand fra overfladevandreservoirer, herunder opsamlet regnvand, som vilde fugle har adgang til.
- Udendørsbassiner m.v., som fjerkræ og andre fugle i fangenskab har adgang til, skal være afskærmet således, at større vilde fugle ikke kan få adgang til bassinet.

7.2. Overvågning for aviær influenza

Undersøgelser i besætninger med udegående slagteænder, herunder gråænder til slagting, og slagtegæs

Der udtages og indsendes følgende prøver:

1. I besætningen inden dyrene sendes til slagting: 20 blodprøver eller
2. på virksomheden, der foretager slagting: 20 blodprøver fra besætningen.

Første undersøgelse skal udføres i besætningen. Herefter kan undersøgelser udføres på virksomheden, der foretager slagting, hvis første undersøgelse er foretaget indenfor de seneste 3 måneder med negativt resultat.

Prøveresultaterne gælder for besætningen i op til 3 måneder, jf. § 7.

7.3. Salmonellakontrol

For ænder udtages tidligst 3 uger før slagting 2 par sokkeprøver i hvert hus. Prøverne udtages af ejeren.

Miljø- og Fødevareministeriet